

שמעתא למיקתא

גליון סב' - פ' שלח לך ה'תשע"א / קהילת "חניכי הישיבות" - רמות ב'

האם חייבים להגעיל כלים חדשים טרם שמושם

פסק בשו"ע (יו"ד סי' קג סעי' ה) שכלי הבלוע באיסור חייבים להכשירו מן התורה אם הוא בן יומו (כלומר אם לא עברו כ"ד שעות מעת לעת מבליעת האיסור. ועיי"ש (סי' קכב סעי' ב) שאם הכלי אינו בן יומו אע"פ שטעמו נפגם ואינו אוסר, מ"מ גזרו רבנן אינו בן יומו אטו בן יומו, דשמא יטעה ויחשוב שהקדרה אינה בת יומא אלא שאם בישל בכלי אב"י בדיעבד המאכל אינו נאסר. ועי' בב"ח (שם אות ד) ובחכ"א (ככלל נה אות ו). ועי' בחכמת שלמה (להגרשי"ק יו"ד רס"י דא ד"ה י"ב) שיצא לחדש דמה שכלי אינו ב"י איסור רק מדרבנן הוא באופן שהכלי הגיע לפנינו אחרי שהוא כבר אינו ב"י, אך בלא זה איסור מה"ת. אבל אין זו משמעות שאר הפוסקים.

והנה דעת הרמ"ע מפאנו (סי' צו) שחיוב הגעלה או ליבון (לכלי שנאסר) תלוי באמצעי המבליע, והוא יהא מפליט האיסור כדי להכשירו, כלומר אם הכלי בלע איסור אפילו "אם הוא נוזלי" אם נבלע ע"י האור חייבים ליבון, ואם האיסור נבלע ע"י משקה המותר וכגון אם בישלו האיסור במים כיון שהאמצעי המבליע הוא היתר די בהגעלה. והביאו הש"ך (סי' קכא ס"ק ח).

מיהו להלכה כתב הפמ"ג או"ח סי' תנ"א (מ"ז ס"ק טז ד"ה שוב) דכל המשקין האסורים אע"פ שנבלעו ע"י האור מ"מ כיון דמשקים הם הוי כנבלע ע"י משקה דסגי להו בהגעלה. וצ"ל שחזר בו ממ"ש בפמ"ג יו"ד סי' ע"ו (ש"ד ס"ק כג סד"ה דע) שהסתפק בזה. אבל בג' הרע"א (על השי"ך שם) הקשה עליו שלא ראה דברי הרמ"ע שמבואר שאף בכה"ג צריך ליבון. ועי' בחת"ס (או"ח סי' ק).

אולם החזו"א (או"ח סי' ק"ט ס"ק יט סד"ה והשי"ך) כתב שדברי הפמ"ג הנ"ל מכוונים כי זה דעת כל הראשונים דלא כהרמ"ע. ולפ"ז למדנו דכלי מתכת שמשפספין את המתכת בחלב מהותך בשעת עשיית הכלי והמתכת חס שהיד סולדת בו סגי לו בהגעלה, ע"כ. מבואר שכלים שמשחו בהם דבר איסור בשעת יצורם צריכים הכשר, אלא שדי להם בהגעלה.

אלא שלכאורה יש לומר דעד כאן לא כתב החזו"א שצריכים הכשר לפני שימושם אלא כשבלעו דבר איסור שאינו פגום, אבל אם הוא פגום מעיקרא יש לומר דלא צריך הכשר כלל, דכבר כתבו התוס' (ע"ז עו. ד"ה מכאן) דהטעם שאוכל שהתבשל או נצלה בכלי שאינו בן יומו מותר בדיעבד כי חז"ל אסרו הקדירה לכתחלה כי היה בו האיסור קודם שנפגם, אבל התבשיל לא היה בו איסור מעולם. הוי אומר שכל שהאיסור נבלע מעיקרא בתורת פגום לא גזרו רבנן. וכן מבואר ברמ"א (יו"ד סי' קג סעי' ב), וכ"כ הפמ"ג (שם מ"ז ס"ק ו ד"ה דע). וש"מ שכן כתב בג' מהרש"א (על הטי"ז סי' קכא ס"ק ב ועל השי"ך סי' קמב ס"ק ג) דכלי שבלע מתחלתו טעם פגום שרי הכלי ולא גזרו טעם פגום אטו טעם משובח.

איברא שבט"ז (סי' תנב ס"ק ז) מבואר שאף בכה"ג הכלי צריך הכשר (אלא דאפשר שבג"ד מודה הטי"ז דשאני הכא בששעה שנבלע בכלי כבר הוא פגום, משא"כ התם שבוטל טעם פגום הבלוע בכלי שנאסר ע"י בליעה שאינה פגומה, ועיי"ן). וכן החכמת אדם (ככלל נה אות ו) הביא מהאיסור והיתר (ככלל לג אות ח) שחולק על תוס' הנ"ל, וכתב דהטעם דהתבשיל מותר דיעבד הוא כי הטעם שאסרו חז"ל כלי שאינו בן יומו הוא כי שמא יבשל בו דבר שנתון טעם לשבח אבל התבשיל שנתבשל בכלי שאינו בן יומו הרי זה דיעבד ולכן מותר. מבואר שאף על טעם פגום מעיקרא גזרו חז"ל, ועיי"ש שלא הכריע בזה. ועי' במנחת יעקב (ככלל פה ס"ק עג).

אולם יש לומר דאף האיסור והיתר יודה כאן שהרי החומר שמושחים בכלים נפסל מאכילת כלב (עי' לקמן) וא"כ לא ניתן להשיבו כמו בשאר בליעות פגומות כמבואר בפמ"ג (שער התערובת ח"ג פ"ו ד"ה עוד אבאר) ובמנחת יעקב (ככלל נה ס"ק כז) המובא בחכ"א (ככלל נד סוף אות יד). ועי' בזה במהרש"ם (ח"יד סי' סא) ובשואל ומשיב (ח"ו ס"ס מא), ודו"ק. ובר מין דין הביאור הלכה (סי' תנב ד"ה צריך ליוהר בכל) דחה דברי הטי"ז דכל שבלע מעיקרא טעם פגום שרי. וכן נקט באור לציון (ח"ג פ"י הגה ג ד"ה ואין לומר).

וכן העירוני מדברי בעל השבט הלוי (קובץ מבית לוי חודש ניסן) שכתב דעל פי דעת מומחים, שומן שנותנים בעיבוד חומרי הכלים נראה שנפסל מאכילה, ומדינא כלי שבלע איסור פגום דאין שייכת בו הגזירה אטו בן יומו, אין חייב בהגעלה. ומ"מ מורים לחומרא להגעיל דשמא לא נפגם האיסור, ע"כ ובמועדים וזמנים (ח"ד סי' רפב בהגה) כתב כי גם המומחין מסכימים שא"א לסמוך שתמיד המשחה אינה ראויה ופגומה.

אמנם דעת הציץ אליעזר (ח"ב סי' נה) להקל בזה כי בבדיקות שנערכו נמצא ששומנים אלה אינן ראויים כלל לאכילת אדם ואף לא לאכילת כלב.

והנה לפי המחמירים בזה, יש להכשיר הכלי לפני שמטבילים אותו כדי לצאת דעת הסוברים דכלי שטעון הכשר וטבילה יש להכשירו לפני טבילתו, דאם לאו הוי כטובל בשרץ בידו [עי' בשו"ע (סי' קכא סעי' ב) שהביא מח' בזה ואע"פ שסתם כהמקילין מיימ יש להחמיר בזה כמ"ש השי"ך], ועיין בש"ך (שם ס"ק ה) דאם לא עשה כן יש לחזור ולהטבילו ללא ברכה. וכן דעת ה"בן איש חי (שנה שניה מטות אות יח). ואע"פ שדעת הדגול מרובה (שם) דבכלי שאינו בן יומו לכו"ע ניתן להטבילו טרם הכשרו. וכן פסק הפת"ש (ס"ק ג). מ"מ מסתימת הפוסקים משמע דלא כדבריו. וכן מצאתי בדעת תורה (סי' קכא ד"ה ועיי' בדגמ"ר) שכתב כן בשם הבית שלמה (יו"ד מ"ת סי' קמח). וכן ביד שאול (כאן) הביא דברי הרשב"א דס"ל דאינו ב"י הוי נבילה, ורק אינו אוסר התבשיל, וא"כ הוי כטובל בשרץ בידו, ע"כ. ועיין עוד בדרכי"ת (שם) ובתשובות והנהגות (ח"א סי' תמח).

אלא דלעולם יש לומר דכיון שנד"ד אינו אלא חומרא, אפשר לסמוך על דעת הדגמ"ר ודעימיה אפי' לכתחלה. וכן מצאתי שפסק הגריש"א שליט"א [צ"ל] (נלאט שנת תשע"א), ודו"ק.

חתך בצל בסכין בשרי ולאחר מכן חתכו בסכין חלבי מה דין הסכין

כתב המחבר [יו"ד סי' צ"ו ס"א] צנן או סילקא שחתכם בסכין של בשר בן יומו או שאינו מקונח אסור לאכלם בחלב עד שיטול מקום החתך כדי נטילת מקום שהוא כעובי אצבע, או שיטעמו ולא יאה בו טעם בשר שאז מותר בהדחה, וי"א דהוא הדין לאינו בן יומו והוא מקונח. ואם לא נטל מהם כדי נטילת מקום וגם לא טעמם ובשלם בחלב צריך שישים כנגד מה שנגע מהסכין בהם, וה"ה לחתכם בסכין של גויים.

וכתב הרמ"א - ואם חתכם דק דק צריך לשער ששים נגד כל הצנן. וי"א שאם חתך צנן בסכין של איסור כולו אסור, וכן אם חתכו בסכין של בשר אסור כולו בחלב, וכן נוהגין לכתחילה, אבל בדיעבד אין לאסור רק כדי נטילה.

וכתב הש"ך [שם ס"ק ו'] דמשמע דאין חילוק בין בן יומו לאינו בן יומו, ונוהגים להחמיר בכל מילי כמו בן יומו. וכ"כ ערוך השולחן [שם סעיף ד'] דאין חילוק בין בן יומו לאינו בן יומו דכן תפסו רוב הפוסקים מגדולי האחרונים, וגם בימי הראשונים היו מורין כן, ואין לצרף היתר דעה ראשונה רק במקום הדחק והפסד גדול. וכן העלה לדינא החכמת אדם [שם ס"א וס"ד] דאף בסכין שאינו בן יומו יש לאסור.

ויל"ע באופן שחתך בצל בסכין בשרי בכה"ג דנעשה דין הבלע דין תבשיל בשרי (לכל אחד ואחד כדנינו), אם חתך את אותו המקום הנאסר בסכין חלבי אי נימא דכשם דבולע הבלע ע"י דוחקא דסכינא ה"נ מבליע ע"י דוחקא דסכינא ונאסר הסכין החלבי או לא.

והנה במג"א [או"ח סי' תנ"א ס"ק ל"א בתוך דבריו שם] אחר שהזכיר האי דינא דבדבר חרף לא אמרין נותן טעם בר נותן טעם, כתב וז"ל: ומהאי טעמא עושין שלא דין שלפעמים חותכין זנגביל בסכין של בשר ודכין אותו במדוכה ונמצא המדוכה בלוע מבשר, ואח"כ דכין בתוכו בשמים ואוכלין בחלב, לכן יש ליוהר לחתוך הזנגביל רק בסכין חדש. והנה נתחדש בדבריו תרתי חדא דבב"ח הזנגביל להבליע טעם בשר במדוכה, ועוד דכיון דבליעת המדוכה ע"י דבר חרף ע"כ אף הבשמים שנודכו בתוכה דינם כדבר שבלע טעם בשר ולא אמרין בהם דינא דנ"ט בר נ"ט.

ואי נימא דדינא דסכין ודינא דמדוכה חד הוא נמצא דהסכין החלבי בולע טעם בשר מן הבלע. וא"כ אם הסכין החלבי בן יומו הרי הוא נאסר מחמת שבלוע בו בשר וחלב יחד, ואם יחתכו בו כעת איזה מאכל הרי הוא נאסר מדין בליעת בשר וחלב. ואף אם הסכין החלבי אינו בן יומו מ"מ אסור להשתמש בו לא לבשר ולא לחלב כדן שאר קדירה חלבית שאינה בת יומא שנשתמש בה לתבשיל בשרי דהמאכל מותר והקדירה צריכה הגעלה, כמבואר בשר"ע ריש סי' צ"ג.

ולדברי המג"א חידוש עוד דלא אמרין בבליעת דבר חרף דינא דנ"ט בר נ"ט נמצא דאם יחתכו באותו הסכין איזה מאכל יהיה המאכל כדן מאכל הבלוע מבליעת בשר (וגרע מתבשיל שנתבשל בקדירה בשרית דהוי נ"ט בר נ"ט כמבואר בס' צ"ט).

והנה בעיקר חידושו השני של המג"א דבבליעת דבר חרף לא אמרין נ"ט בר נ"ט, כבר כתב האבן העוזר [יו"ד סי' צ"א] לחלוק על דבריו, דאנן לא מצינו אלא דבבליעת חרף ליכא דינא דנ"ט בר נ"ט, דהיינו דחשיב החרף כבולע טעם מן הבשר עצמו (ולא כבולע טעם הבא מן הסכין), אבל אכתי לא גרע משאר נ"ט בר נ"ט דפליטתו חשיב כפליטת שאר דבר שבלע טעם מן הבשר עצמו, וא"כ נהי דהמדוכה בלעה מן הזנגביל מ"מ השתא הוי נ"ט בר נ"ט ואין אותה הבליעה אוסרת את הבשמים שנידכו בה.

איברא דאף אי נימא כדברי האבן העוזר מ"מ כל דבריו לא איירי אלא לענין בליעת המדוכה דהוי נ"ט בר נ"ט דהיתרא ואינה אוסרת את הבשמים שנידכו בתוכה, אולם מ"מ המדוכה גופא שפיר בולעת מן הזנגביל, וא"כ אי הדרינן לנידון דין נמצא דאם הסכין החלבית היתה בת יומא א"כ ל"ש הכא כלל דינא דנ"ט בר נ"ט דהלא הוי נ"ט בר נ"ט דאיסורא, ואף אם הסכין החלבית לא היתה בת יומא מ"מ נהי דלענין פליטת הסכין למאכל אחר חשיב כדינא דנ"ט בר נ"ט מ"מ הסכין גופא ודאי אסורה בשימוש מחמת שבלעה חלב ולאחר מכן בשר (כמבואר בריש סי' צ"ג).

אולם בחוות דעת [שם בביאורים ס"ק ו'] אחר שהביא דברי האבן העוזר כתב דבגוף הדין יפה כתב, אלא שלא היה צריך לכל זה, דבלאו הכי דברי המג"א תמוהין דודאי אין המדוכה יכול לבלוע הטעם הבלוע

האוכל מאכל שאינו ערב עליו, האם חייב בברכה

מבואר בברכות (לה) שהנהנה עליו לברך ברכת הנהנין משום דאסור להנות מהעולם הזה בלא ברכה.

ועובדא הוה באי שהתארח אצל חבירו והגישו לפניו אוכל שאינו ערב עליו כלל ומפני בושא החליט לאוכלו, אלא שהתעורר הספק האם חייב לברך שהרי לא נהנה מטעם המאכל כלל. והנה יש לדון האם ברכת הנהנין תקנום חכמים דומיא דאכילת איסורים דחייבם תלוי בהנאת גרון, כמבואר בחולין (קג) וברמב"ם (מאכ"א פי"ד ה"ג), או דלמא בהנאת מעיים סגי לענין זה.

ומצינו בענין טעימת תבשיל שפסק הרמב"ם (ברכות פי"א ה"ב תענית פי"א ה"י"ד) דאין צריך ברכה לא לפניו ולא לאחריה עד רביעית. וכת' בכסף משנה (שם) שמוכח שאפי' בולע א"צ ברכה, ושיש לתת סמך לדבר דטעמא משום דכתיב "ואכלת וברכת" שיהא לו כוונת אכילה משמע, ע"כ.

אבל הרא"ש (ברכות פי"ב סי' ו) נקט שהטועם פטור מברכה דוקא אם אינו בולע אלא חוזר ופולט כיון שאינו נהנה בתוך מעיו. ופירש הב"י (סי' ר) דברכה לא בטעימת חיד תליא אלא באכילה תליא כדכתיב (דברים ח, י) "ואכלת וברכת" ואכילה היינו הנאת מעיים, ע"כ. וי"ל שהרמב"ם (שם) מודה שאכילה תלויה בהנאת מעיים, אלא דסי' שכונת אכילה נמי בעינן ד"ואכלת" כתיב, אבל לכא' הרא"ש פליג על הרמב"ם ולדעתו לא בעינן כוונת אכילה, ועי"כ אף הטועם את התבשיל ובלוע מברך.

ולפי' מבואר דלפי הרא"ש אין גדר אכילה של ברכות הנהנין שאכילת איסורים, שהרי התם אין הדבר תלוי בהנאת מעיים אלא בהנאת גרון כנ"ל. וכן ביאר המחצה"ש (סי' תעה ס"ק ד) בדעת הב"י. וכי"כ האר"ץ צבי (ח"א סי' כ"ח ד"ה ובעיקר) שלפי הרא"ש הנ"ל מוכח שלא תיקנו דומיא דאיסורין. והפנים מאירות (ח"ב סי' כז) נמי הוכיח כנ"ל מהרא"ש משום דפוטור מטעמת ממברכה אפי' שגרנו נהנה.

אולם הריב"ש (סי' רפח ד"ה מיהו, הובא ברמ"א וי"ד סי' קח סעי' ה) כתב שאפי' דטעימה באיסורים אסורה מיהו לא אסיר מדאורייתא דאי לאו כן אמאי הטועם את התבשיל א"צ ברכה, ואפשר דטעמא דטעימה אסורה אפי' באסורי אכילה היינו כדי שלא יבא לבלוע מעט, ואתי לידי אסורא דאוי, ע"כ. נמצא שחייב ברכה תלוי בגדר אכילה דאיסורים. וכן מוכח מהרשב"א (ברכות לט. ד"ה ההוא) בענין בריה. וכי"כ בפמ"ג (סוף שער התערובות ד"ה אכתוב) ע"פ הרשב"א שם. ועי' מ"א (סי' רי ס"ק ד) בשם שערי דורא. ועי' עוד שם (סי' רי ס"ק א) שלמד משאר איסורים שיעור כדי אכילת פרס לברכה אחרונה.

שו"ם שכן כתב המהר"ם שיק (או"ח סי' רג) ע"פ דברי הריב"ש (שם) ואפי' שהטועם ופולט החיך נהנה ובאיסור בהנאת גרון חייב מ"מ כיון דפולט אינו כדרך אכילה ושלא כדרך אכילה פטור ולא מקרי אכילה. וכי"כ המהר"ש"ג (ח"א סי' כ ד"ה והנה מצאתי). ויצא דלדעת הב"י והפנים מאירות אין גדר האכילה בברכת הנהנין תלויה בגדרי אכילת איסורים, משא"כ לדעת הריב"ש ודעימיה.

מיהו י"ל דלעולם מודה הב"י דגדר אכילה בברכות הוא כאיסורים אלא דשאני הכא דבעינן נמי הנאת מעיים דילפינן ברכה ראשונה מברכה אחרונה דברכת המזון ד"שבעת" כתיב בה ועי"כ בעינן נמי הנאת מעיים. וכי"כ הפמ"ג (סי' רי א"א ס"ק א) שהנאת מעיו בעינן דאכלת ושבעת כתיב. וכן באר"ץ צבי (שם ד"ה אך) כתב שגם הרא"ש הנ"ל מודה שהכל תלוי בהנאת גרונן אך כיון דילפינן ברכה לפניו מברכה לאחריה לא תיקנו ברכה לפניו רק היכא דשייך ברכה לאחריה דכל דתקון רבנן כעין דאורייתא תיקנו.

ועוד י"ל שלעולם טעמו של הב"י אינו משום שלא דמי לאיסורין אלא משום שאכילה בעינן ואין זה דרך אכילה כמ"ש המהר"ם שיק (אלא דזה דלא כהבנת כהמחצה"ש הנ"ל, ולפי"ז מדויק שהב"י לא כתב בדעת הרא"ש שבעינן הנאת מעיים משום ד"ושבעת" כתיב אלא משום "ואכלת").

מעתה י"ל שאף מי שאינו נהנה מאכילתו כי אין המאכל ערב עליו (ורוב העולם נהנה ממנו), מ"מ חייב ברכה דהרי דומיא דאיסורים תיקנום, והרי לא מצוי דמי שאינו ערב עליו בשר יהיה מותר באכילת נבלות ח"ו, ועי"כ משום דלא בעינן הנאה בפועל אלא מאכל שהעולם נהנה ממנו.

וכן מוכח שאכילה שאין בה הנאה בפועל חשיבא אכילה, מהא דפסק השו"ע (סי' תעה סעי' ג) "בלע מצה יצא", אפי' דע"פ בליעה לחוד לא מרגישים טעם האוכל כמ"ש המ"ב (שם ס"ק כט). והנה הפוסקים סתמו ולא העירו מידי דאם בלע מצה ברכתו לבטלה, ואדרבה במור וקציעה (שם) כת' דבלע מצה יצא, דלא בעינן טעם מצה דומיא דברכת המוציא דלא בעינן נמי טעם לחם בחיך דבלע נמי סגי, ע"כ. (אלא דיש לדחות דשאני התם דאכתי ראוי להנאת חיד לאותו אדם משא"כ בנד"ד שאינו ראוי לו להנאת חיד. ועיין בגר"ז (שם אות כז) שכתב דיצא דאפי' שלא הרגיש טעם מצה בפיו כיון שנהנה גרונן ממנה הרי"ז נקראת אכילה. אולם בערוה"ש (שם אות יד) יצא לחדש שאף דקיי"ל הנאת גרון אסרה תורה מ"מ גם בהנאת מעיים סגי).

וכן נראה מהמ"ב (סי' רד ס"ק מה) בענין מי שאוכל מאכל של איסור מפני הסכנה דמברכים עליו, דאם הוא דבר שנפשו קצה' בזה א"כ אין החיך נהנה ממנו וא"צ לברך, ע"כ. מבואר דדוקא אם הוא קצ' באכילתו אינו מברך אפי' שאחרים לא קצים מאכילה זו דבכה"ג לא חשיב הנאה כלל, משא"כ אם רק אינו ערב עליו טעם המאכל עליו לברך, דבכה"ג נחשב אכילה. וכדברינו מוכח מהחכמת שלמה (סי' קעב על סעי' א).

שוב העירוני שכדברינו כתב הגר"מ קארפ שליט"א (משמרת ליל שמורים סי' טו אות ג), אולם הוכחתו מהרמב"ם נדחית מדברי המ"ב (סי' רד שם). ובביאור דברי הרמב"ם שהביא שם עי' בנוב"י (וי"ד ק' סי' לה), ודו"ק. ועי' עוד במנחת שלמה (סי' יח אות ו ד"ה גם התוס'). ועי' עוד בגליון נ"א בענין ברכה על מאכילים המזיקים את הגוף.

שו"ם בס"ד במטה משה (סי' שסג) שכתב בשם מרא"י על אותם שאין נהנין דבטלה דעתן וחיובים לברך. וכל זה דלא כהמנחת אלעזר (ח"ד סי' יז ד"ה אמנם יש לתרץ) הסובר שדבר התלוי בטבע האדם לא שייך בטלה דעתו. והארכנו בזה בס"ד בגליון כ"ב.

בבשמים דאין טעם הבלוע יוצא בלא רוטב, ואפשר במיירי בבלוע שמן דיוצא בלא רוטב. ע"ל. ומבואר דס"ל דאין המאכל מפליט כלל הבלוע בו בלא רוטב, וא"כ ה"נ י"ל בנידון דידן דהבצל אין בכוחו להבליע בלא רוטב. אלא דאף לדבריו אכתי יש לדון ככה"ג שהסכין הבשרי בלע דבר שמן דבכה"ג יוצאת הבליעה בלא רוטב (ובהגהות כתר כהונה כתב להעיר על דברי החו"ד שסותר דברי עצמו בסי' א"ז ס"ק ה' דכתב דאין טעם הבלוע בחתיכה יוצא לכלי אף בבלוע שמן, וכן הסיק בסי' ק"ה ס"ק ט"ו. ועמד בזה גם בשו"ת רבי עזריאל וכתב דצ"ל דכוונת החו"ד דאפשר דהמ"א ס"ל כן, אף דלשונו לא משמע כן).

אלא דבעיקרא דינא יש לדון אי דין דוחקא דסכינא כדין מדוכה, דאל"כ מעיקרא דינא פירכא דכל דברי המ"א לא היו אלא בזנגביל שנידון במדוכה אבל לא בדוחקא דסכינא.

והנה מצינו לפמ"ג [או"ח סי' תמ"ז משב"ז ס"ק ג'ג] דנסתפק ממש בינא דידן וז"ל: ונסתפקתי אם חתך בסכין חרף דנאסר כדי נטילה או כולו לתחילה וכו', אם חתך אח"כ הצנן בסכין פסח אם נאסר הסכין, ד"ל בלוע בלא רוטב אין יוצא אף משהו, או דילמא דוחקא וחרף מפליט בלוע וכו', ועדיין הדבר צ"ע. ע"ל.

(אולם שם בא"א ס"ק ל"ב כתב וז"ל: עי' ט"ז אות י"ג כתבתי דאם חתך בסכין חרף צנן וקרין בפסח דנאסר הצנן וקרין ואח"כ חתך הצנן וקרין בפסח בסכין חרף, לא אמרין דמבליע בלוע מאוכל בלא רוטב לסכין פסח ע"י דוחקא וחרף. וא"ה שם יבואר עוד הרבה דינים יע"ש. ע"ל. והנה שם הניח הדבר בצ"ע ואילו כאן העתיק דבריו להתיירא. וצ"ת.) ומה שלא פשט הספק מדברי המ"א הנ"ל מתבאר מתוך דברי הפמ"ג גופא על דברי המ"א שם (סי' תנ"א א"א ס"ק ל"א) וז"ל: ומה שכתב שלא כדן עושין היינו אף הסכין נקי מפליט לזנגביל בלע בשר, ואח"כ כשכין במדוכה אף אם תמצא לומר דוחקא אין מפליט בלע מאוכל כמו שנתבאר בסי' תמ"ז, וראיה ממה שכתבו הפוסקים בצנן שחתכו בסכין בשר כו', ונ"מ דנידון ונענין קמח ל"ש בלע, וא"כ מביעין שעל הסכין. ע"ל (ואכתי צ"ת דאף בצנן שחתכו בסכין של בשר יש לדון מחמת הבעין שעל הסכין).

העולה דבסיקא דידן כבר נסתפק הפמ"ג ועמד בזה בצ"ע, וא"כ ע"כ לפתחיה ודאי דיש להזהר בזה (אלא דלכתחילה מ"מ יש להזהר בזה מחמת בליעת הבצל גופא, דהלא אם יחתוך את הבצל בסכין חלבי לאחר שחתכו בסכין בשרי הבצל גופא יאסר אף בדיעבד מחמת שבלע ברישא בליעת בשר והדר בלע בליעת חלב - ונידון דידן לא איירי אלא לענין הסכין החלבי) והמחמיר להכשיר את הסכין ודאי דאין מנזיחין אותו.

[כתב ע"י הרב ש. פ. שליט"א]

פניני מוסר

המשך ענייני בטחון בה' (מגליונות החורף)
בגדרי חובת ההשתדלות

אין ההשתדלות מועיל, אלא הוא מוכרח כמס שפורע המין האנושי - "הבטחון והוא שישליך יהבו על ה' לגמרי, כאשר ידע כי ודאי אי אפשר שיחסר לאדם מה שנקצב לו, וכמו שאז"ל במאמריהם (ביצה טז) "כל מזונותיו של אדם קצובים לו מראש השנה", וכן אמרו (יומא ל"ח) "אין אדם נוגע במוכן לחבירו אפילו כמלא נימא", וכבר היה אדם יכול להיות יושב ובטל והגזירה היתה מתקיימת, אם לא שקדם הקנס לכל בני אדם, ואמר בזעת אפך תאכל לחם, אשר ע"כ חייב אדם להשתדל איזה השתדלות לצורך פרנסתו, שכן גזר המלך העליון והרי זה כמס שפורע כל המין האנושי אשר אכל להמלט ממנו, ע"כ אמרו יורכ"ל אפילו יושב ובטל תכל בכל משלח ידך אשר תעשה, אך לא שההשתדלות הוא המועיל אלא שההשתדלות מוכרח, וכיון שהשתדל הרי יצא ידי חובתו וכבר יש מקום לברכת שמים שתשרה עליו ואינו צריך לבלות ימיו בחריצות והשתדלות...

כי כיון שעשה אדם קצת מלאכה משם והלאה אין לו אלא לבטוח בקונו ולא להצטער על שום דבר עולמי, אז תשאר דעתו פנויה ולבו מוכן לחסידות האמיתית ולעבודה התמימה". (מסילת ישרים פרק כא)

נערך ע"י מחבר סדרת "עבודת המועדים"

העלון נתרם
הצלחת משפחת קלפהולץ
בכל העניינים

© שמעתא עמיקתא - העלון נתרם בעילום שם להצלחת התורה ומשפחתו
לקבלת או הפצת הגליון במקום מגוריהם או לימודים נא לשלוח בקשה לדוא"ל: AMIKTA571@GMAIL.COM